

ELS ARXIVS DIGITALS

**Identifica'ls, crea'ls, comprimeix-los
i descarrega'ls**

Inicia't en Internet. Manuals **Cibernàrium** d'alfabetització digital

Edita: Barcelona Activa Cibernàrium

Continguts elaborats per: Gabinet de Comunicació i Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona.
J.M. Pérez Tornero, S. Tejedor (Eds.), A. Bravo, A.I. Sarmiento, M. Navarro, M. Sanz.

Aquesta col·lecció s'emmarca dins les actuacions previstes en el Pla d'Alfabetització i Capacitació Digital per Barcelona 2010-2015.

Per ampliar els teus coneixements sobre Internet, pots assistir a les sessions formatives gratuïtes del Cibernàrium, al Parc Tecnològic Barcelona Nord (C/ Marie Curie 8-14, Barcelona) o a la Xarxa d'Antenes Cibernàrium de Biblioteques de Barcelona.

Consulta l'oferta a www.cibernarium.cat o trucant al 93 291 76 10.

El Cibernàrium de Barcelona Activa posa al teu abast la metodologia i els espais necessaris per tal de formar-te i millorar les teves competències tecnològiques.

Disseny, maquetació, fotografia de coberta i impressió: Sistemes d'Edició

Dipòsit legal: B-5843-2011

Els textos d'aquest llibre són titularitat de Barcelona Activa SPM SA (C/Llacuna, 162 - 08018 Barcelona) i resten subjectes a la llicència de Creative Commons BY-NC-ND.

És a dir, sou lliures de:

Copiar, distribuir i comunicar públicament l'obra.

Sota les condicions següents:

S'ha de fer constar que Barcelona Activa Cibernàrium edita l'obra i el Gabinet de Comunicació i Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona n'ha elaborat els continguts.

No comercial: No es pot emprar el contingut d'aquesta obra per a finalitats comercials o promocionals.

Sense obres derivades: No es pot alterar, transformar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra.

ÍNDEX

<u>Què busquem...?</u>	2
<u>Què sabrem fer...?</u>	3
<u>Què estudiarem...?</u>	4
<u>Què aconseguirem...?</u>	5
Conceptes clau	7
Identifica un arxiu	8
<u>Reconeix la informació del teu ordinador</u>	8
<u>Què és un arxiu?</u>	8
Tipus d'arxius	10
<u>Arxius de text</u>	11
<u>Arxius de full de càlcul i bases de dades</u>	13
<u>Arxius d'imatge</u>	14
<u>Arxius d'àudio</u>	14
<u>Arxius de vídeo</u>	16
<u>Arxius web</u>	17
<u>Arxius i carpetes comprimides</u>	18
<u>Altres arxius</u>	19
<u>Arxius de sistema</u>	19
Com visualitzar i buscar arxius	20
<u>Visualitza un arxiu</u>	20
<u>Visualitza les extensions d'un arxiu</u>	20
<u>Busca un arxiu amb l'Explorador de Windows</u>	22
Comprimeix un arxiu	25
<u>Estalvia espai en el teu ordinador</u>	25
<u>Què és comprimir i descomprimir?</u>	25
<u>Unitats de mesura dels arxius</u>	25
<u>Programes compressors</u>	26
<u>Com comprimir arxius</u>	27
<u>Com descomprimir arxius</u>	29
Descarrega programes i arxius	31
<u>Obté informació des d'Internet</u>	31
<u>Què és descarregar?</u>	31
<u>Què podem descarregar?</u>	31
<u>Quins tipus de descàrregues hi ha a la xarxa?</u>	32
<u>Abans de descarregar: drets d'ús, virus i espai</u>	33
<u>Com descarregar un arxiu</u>	36
<u>Com desinstal·lar un programa</u>	43
Per ampliar	45
Per practicar	47

QUÈ BUSQUEM...?

Quantes vegades t'has trobat a l'ordinador unes icones que no saps a què es refereixen?

En aquesta guia t'indicarem com reconèixer els teus arxius i carpetes amb les respectives icones, saber l'espai que ocupen al disc dur i, sobretot, aconseguir que s'executin i funcionin bé. A més, aprendràs a obtenir programes de forma gratuïta. Per què pagar per un antivirus si el pots aconseguir de franc?

A les pàgines següents hi ha tota la informació necessària per resoldre tots aquests dubtes i molts d'altres que tinguis sobre els arxius i com disminuir el seu pes per enviar-los i transmetre'ls a qui vulguis tantes vegades com vulguis.

Mitjançant els esquemes, exercicis, pràctiques i explicacions inclosos, sabràs com ordenar i administrar tota la informació del teu ordinador, i obtenir aplicacions molt útils i senzilles des de pàgines segures d'Internet sense cap despesa.

QUÈ SABREM FER...?

El contingut d'aquest dossier et permetrà practicar i adquirir un conjunt de coneixements, habilitats i competències en l'àmbit de les tecnologies de la informació i de la comunicació. En poques paraules, aprendràs a:

- ▶ **Distingir** entre els diferents tipus d'arxius d'un ordinador.
- ▶ **Reconèixer** les diferents extensions dels arxius i les seves característiques.
- ▶ **Executar** un arxiu amb diferents programes i mecanismes.
- ▶ **Visualitzar** els arxius i carpetes de diferents formes i perspectives.
- ▶ **Conèixer** les unitats de mesura dels arxius.
- ▶ **Reduir** el pes dels arxius, carpetes i programes a través de mètodes de compressió.
- ▶ **Aprendre** sobre els principals programes compressors i com obtenir-los.
- ▶ **Saber** quins són els diferents tipus d'arxius i programes que es poden descarregar des d'Internet.
- ▶ **Descobrir** els riscos i els avantatges de descarregar programes des de la xarxa.
- ▶ **Descarregar** programes i arxius des d'Internet.
- ▶ **Comprendre** com funciona l'execució d'un programa.
- ▶ **Instal·lar i desinstal·lar** programes del teu ordinador.

QUÈ ESTUDIAREM...?

- ▶ **Conceptes:** aprendràs el significat de termes com *icona*, *extensió*, *compressió*, *programari lliure* o *descàrregues*, entre d'altres.
- ▶ **Mecanismes:** coneixeràs les diferents formes d'obrir un arxiu i de visualitzar les teves carpetes, com també les fórmules per comprimir les teves fotografies i descarregar un programa des de diferents plataformes.
- ▶ **Eines:** visualitzaràs plataformes i pàgines web per descarregar programes que et serviran per comprimir arxius, visualitzar-los i executar-los.
- ▶ **Aplicacions:** descobriràs mecanismes per visualitzar els arxius desconeguts i per obrir-los amb diferents programes.
- ▶ **Precaucions:** sabràs com realitzar descàrregues de forma segura sense cometre cap delictes i sense riscos d'ésser atacat per virus, per bé que t'hauràs d'assegurar que disposes d'espai suficient per emmagatzemar tots els arxius i programes que necessitis.

QUÈ ACONSEGUIREM...?

Aquests continguts et permetran obtenir una sèrie de coneixements sobre el teu ordinador i com aconseguir programes lliures des d'Internet. Concretament, podràs:

- ▶ Conèixer el significat d'alguns conceptes claus per entendre el funcionament dels ordinadors i d'Internet.
- ▶ Obrir arxius amb diferents programes.
- ▶ Comprimir les teves carpetes de fotografies, de vídeos i d'altres dades perquè no ocupin massa espai en el teu ordinador.
- ▶ Disminuir el pes d'arxius per enviar-los per correu electrònic.
- ▶ Descarregar documents i informacions des de pàgines de serveis públics o enviats per correu electrònic.
- ▶ Accedir a programes gratuïts des de diferents pàgines i aplicacions.
- ▶ Eliminar i desinstal·lar arxius i programes que ja no utilitzes en el teu ordinador perquè no ocupin memòria de l'ordinador.

CONCEPTES CLAU

En aquesta guia farem servir alguns conceptes que són importants per comprendre el funcionament dels arxius i les seves operacions en la xarxa.

Programari lliure: segons la *Free Software Foundation*, aquest terme es refereix a certes aplicacions que ofereixen plena llibertat als usuaris per executar-les, copiar-les, distribuir-les, estudiar-les, canviar-les i millorar-les. Aquests programes són de codi lliure i gratuïts perquè tots els usuaris en tinguin accés.

Extensió: una extensió d'arxiu o de fitxer és una cadena de caràcters annexada al nom d'un arxiu, normalment precedida per un punt. La seva funció principal és diferenciar el contingut de manera que el sistema operatiu disposi el procediment necessari per executar-lo o interpretar-lo. No obstant això, l'extensió parteix del nom de l'arxiu i no representa cap tipus d'obligació respecte al seu contingut.

Executar un programa: acció que inicia la càrrega d'un programa o de qualsevol arxiu executable. L'execució és el procés mitjançant el qual un ordinador porta a terme les instruccions d'un programa informàtic. Es poden executar programes compilats (per exemple, en *Windows*, els *.exe*) o programes interpretats (per exemple, els *scripts*). Executar un programa implica que aquest estarà en estat d'execució i, per tant, en memòria, fins que finalitzi la seva tasca.

IDENTIFICA UN ARXIU

Reconeix la informació del teu ordinador

Les operacions de l'ordinador són molt similars a les de la vida real. Per exemple, cada informació emmagatzemada en el teu ordinador té un nom: «arxiu». I aquests tenen un cognom: «l'extensió». A més, cada arxiu s'obre o descodifica amb un programa en particular (és a dir, amb un idioma específic). Aquests arxius es desen en carpetes de cada tema, igual que en una oficina. Aquí t'explicarem com realitzar i reconèixer cadascuna d'aquestes operacions.

Què és un arxiu?

Un arxiu és una informació que està emmagatzemada en un ordinador. Un conjunt de dades només es converteix en un arxiu quan es desa en alguna de les memòries de l'ordinador. Aquest pot contenir dades de text, gràfics, música, vídeo o tot alhora. Cada arxiu té diferents parts que permet reconèixer quina informació conté.

► **Icona:** és la imatge característica de l'arxiu i representa el programa amb el qual es va crear.

- **Nom:** és la denominació que l'usuari escull i al·ludeix al contingut de la informació.
- **Punt:** separa el nom de l'extensió.
- **Extensió:** fa referència al «tipus d'arxiu» i és assignada per l'ordinador al moment de desar una informació i convertir-la en arxiu. Normalment té tres lletres, encara que de vegades se'n poden trobar de quatre. Actua com si fos el cognom de l'arxiu i es refereix al programa amb el qual es va crear. (Fig. 3.1)

Consell:

Com distingir un arxiu

Si la icona, el nom o l'extensió no et permet distingir la informació de l'arxiu, tens dues formes:

1. *Posiciona el ratolí sobre la icona d'arxiu i automàticament apareixeran més dades.*
 2. *Posiciona el ratolí sobre la icona, prem el botó dret i quan aparegui el menú prem a **Propietats**.*
-

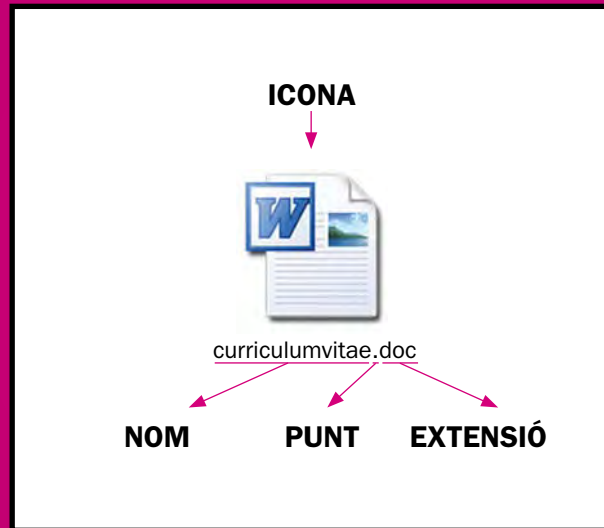

Fig. 3.1

[Tornar al text](#)

TIPUS D'ARXIUS

Cada arxiu requereix per a la seva creació i execució d'un programa específic segons la informació que vulguem plasmar en ell. En principi, cal distingir entre arxius executables i no executables.

Els **arxius executables** funcionen per ells mateixos. Generalment es refereixen a programes que requereixen instal·lació. Contenen un codi que s'executa automàticament quan els fem clic a sobre, sense que calgui obrir-los des d'un programa. Normalment tenen l'extensió **.exe**.

GoogleUpdate.exe
Google Installer
Google Inc.

Els **arxius no executables**, en canvi, emmagatzemen informació i requereix un programa específic per visualitzar les dades. Aquests arxius es poden dividir en diversos tipus segons la informació que es guardi en ells. Els més comuns són: textos, fulls de càlcul, imatges, àudios, vídeos, continguts web, fitxers comprimits, fitxers de sistema i per a bases de dades.

clase1.pptx
Presentación de Microsoft Offi...

presupuesto.xlsx
Hoja de cálculo de Microsoft O...

Fotos 2009.rar
Archivo WinRAR
21,803 KB

Dada d'interès:

Un arxiu. Molts programes

Existeixen diversos programes que permeten crear arxius d'informació similar però amb diverses característiques, com veuràs a les següents pàgines. Així, existeixen diversos programes per escriure textos, visualitzar imatges o reproduir vídeos. Actualment, molts d'aquests programes que permeten crear aquests arxius són compatibles, el que significa que, encara que un arxiu de text hagi estat creat en un programa específic com el Microsoft Word, aquest arxiu es pot executar també amb Open Office, que és el seu símil però en programari lliure.

Com obrir un arxiu amb diversos programes?

Normalment quan es fa **dobte clic** sobre un arxiu, aquest s'obre amb el programa instal·lat per defecte en el sistema operatiu. Tot i això, sempre podràs triar entre diversos programes del mateix tipus. Per fer-ho:

1. **Posiciona** el ratolí sobre la icona de l'arxiu.
2. **Pressiona** el botó dret.
3. Tria l'opció **Obrir amb**.

4. **Selecciona** un dels programes que l'ordinador ens **aconsella** i que és similar i compatible amb l'arxiu (revisa les llistes de les següents pàgines per a comprovar-ho).

Arxius de text

S'utilitzen amb els anomenats editors o processadors de text, els quals permeten l'escriptura, lectura i modificació d'arxius. N'hi ha de dos tipus:

- Els de **text pla**: es componen només de caràcters; és a dir, no tenen format. Un d'ells és el Bloc de Notes.
- Els de **text enriquit**: permeten assignar format als caràcters (color, mida, font de lletra, tabulacions, etc.). Els més habituals són Microsoft Office Word i Open Office.

A continuació es presenta una taula amb diferents extensions de text, els seus programes relacionats i algunes característiques.

Extensió	Programa	Icona	Característiques
.TXT	WordPad/ Bloc de notes		Text pla. Part del sistema operatiu de <i>Windows</i> .
.DOC	Microsoft Word		Part del programa de <i>Microsoft Office</i> anterior a l'any 2003. És un dels més utilitzats. De pagament.
.PDF	Adobe Reader		Format d'emmagatzematge que permet integrar text amb diferents elements però sense que es pugui modificar el text.
.LOG	WordPad/ Bloc de notes		Similar al TXT.
.RTF	WordPad/ Bloc de notes		Text enriquit.
.ODT	OpenOffice Write		Part del programa <i>Open Office</i> . Similar i compatible amb <i>Microsoft Word</i> . De distribució lliure.
.DOCX	Microsoft Word		Versió posterior a 2003 de <i>Microsoft Word</i> . No és del tot compatible amb les versions anteriors. De pagament.

Arxius de full de càlcul i bases de dades

Permeten manipular dades numèriques, alfanumèriques (combinacions de lletres i de números) i crear gràfics, com en els

pressupostos d'una empresa o les estadístiques del cens. Les dades es disposen en forma de taules (en files i columnes) i utilitzen funcions matemàtiques per realitzar operacions de forma més eficient.

Extensió	Programa	Icona	Característiques
.XLS	Microsoft Excel		Part del programa de <i>Microsoft Office</i> anterior a l'any 2003. És un dels més utilitzats. De pagament.
.ODS	Calc d'Open Office		Part del programa <i>Open Office</i> . Similar i compatible amb <i>Microsoft Excel</i> . De distribució lliure.
.XML	Gnumeric		Part del programa <i>Gnome</i> . Similar i compatible amb <i>Microsoft Excel</i> . De distribució lliure.
.ODS	Kspread		Part del programa <i>KOffice</i> . Similar i compatible amb <i>Microsoft Excel</i> . De distribució lliure.
Plataforma Macintosh	Numbers		Part del programa <i>IWork</i> d'Apple creat per a ordinadors <i>MAC</i> .
.CSV	Comma-Separated Value (variable)		Format utilitzat per transferir dades des de les bases de dades als fulls de càlcul.
.XLSX	Combinació de XML i compressió ZIP		Format que redueix la mida dels fulls de càlcul.

Arxius d'imatge

Comprenen tant les fotografies com els dibuixos. Només es diferencien per la qualitat de la imatge. Les extensions et permetran distingir-ne els diferents formats. Generalment, s'ajusten a uns formats estàndards que es poden obrir amb

tots els programes reproductors gràfics. No obstant això, alguns programes d'edició d'imatge n'utilitzen els seus propis amb unes extensions diferents.

Entre els programes més utilitzats per veure i millorar imatges, en destaquen *Paint*, *Picasa*, *Photoshop* i *Picture Viewer*.

Extensió	Característiques
.TIFF	Sense pèrdua de qualitat
.GIF	Sense pèrdua de qualitat
.PNG	Sense pèrdua de qualitat
.JPEG	Amb pèrdua de qualitat
.BMP	Amb pèrdua de qualitat
.JPG	Comprimat
.PCX	Paintbrush

Arxius d'àudio

Tal com indica el seu nom, contenen so. Es distingeixen pel grau de compressió del so, el qual determina la qualitat del

mateix. Els programes que creen i obren aquest tipus d'arxius solen anomenar-se *reproductors multimèdia*. Alguns formats d'arxius d'àudio són estàndards i poden obrir-se amb el programa reproductor que

tinguis instal·lat al teu ordinador, però n'hi ha que requereixen un programa específic. Entre els reproductors més popu-

lars podem trobar *Windows Media*, *Real Player*, *VLC*, *Quicktime* o *iTunes*, entre d'altres.

Extensió	Programa	Icona
.MP3	MPEG (<i>Motion Pictures Experts Groups</i>)	S'observa la imatge del reproductor de so habilitat en el sistema operatiu, per exemple: VLC Quicktime Real Player Windows Media iTunes
.OGG	Format de música de codi obert (<i>Open Source</i>)	
.WAV	WAVE/RIFF (<i>Rich Interchange File Format</i>)	
.WMV	Windows Media àudio i vídeo	
.WMA	Windows Media àudio	
.ASF o .WMF	Windows Media Codificació MPEG-4	
.AIFF	<i>Audio interchange file format</i> plataformes MAC (Apple)	
.RA o .RAM o .RM	<i>RealPlayer</i>	
.AU	<i>Sun Microsystems</i> per a Unix	
.MOV i .QT	<i>Quick Time player</i>	
.RMF	<i>Rich Music Format</i>	
.CDA	CD originals	

Arxius de vídeo

A l'igual que en el cas anterior, es distingeixen per les característiques (qualitat,

compressió i estàndard). També requereix un reproductor multimèdia per executar-se.

Extensió	Programa	Icona
.MP4	MPEG (<i>Motion Pictures Experts Groups</i>)	<p>En executar un arxiu de vídeo, s'observa la imatge del programa reproductor habilitat al sistema operatiu, per exemple:</p>
.WMV	Windows Media àudio i vídeo	
.ASF o .WMF	Windows Media Codificació MPEG-4	
MPEG-1	Estàndard per a la compressió de vídeo i àudio	
MPEG-2	Compressió per a la transmissió de televisió digital	
MPEG-4	Expandeix la mida del vídeo/àudio i executa vídeos en 3D, és per a reproductors d'Alta definició	
.AVI	<i>Audio Video Interleave</i>	
.MOV	<i>Quick Time player</i>	

Existeixen altres formats com AVS • Bink • Dirac • DiVix • Indeo • MJPEG • RealVideo • Theora • VC-1 • VP6 • VP7 • WMV, els quals pertanyen a programes de tecnologia *streaming*, és a dir, que serveixen per rebre el senyal de vídeo directament d'Internet.

Arxius web

Contenen l'estructura i disseny d'una pàgina. Si l'arxiu pertany a una pàgina web que està a Internet i s'ha desat directament del navegador (*Microsoft Explorer*,

Mozilla Firefox), se'n visualitzarà la icona. En canvi, si l'arxiu va ser creat per l'usuari, es veurà la icona del programa que va utilitzar per crear-ho.

Extensió	Programa	Icona
.HTM .HTML	Explorer Firefox	
.XML Extensible Markup Language	Arxiu de dades utilitzat per definir objectes i els seus atributs basats en text	
.PHP	Pàgines dinàmiques. Es fa per reflectir el llenguatge utilitzat per crear el codi	
.JSP	Pàgines dinàmiques. <i>JavaServer</i>	

Arxius i carpetes comprimides

Aquests són arxius i carpetes als quals se'ls ha reduït el tamany amb un compressor.

Extensió	Programa	Icona
.ZIP	Winzip, filzip, easyzip. Format de compressió més utilitzat	
.RAR	WinRar	
.SIT	Format de compressió comú en ordinadors Apple Macintosh	
.7z	Format de fitxer de codi obert. Utilitzat per 7-Zip	

Altres arxius

Extensió	Programa	Icona
.BDB, .DB .DAT	Bases de dades	
.PTT .PPS	Power Point Power Point Show	
.DLL	Arxiu de suport per un o més programes. No s'han d'obrir	
.EXE	Extensió de fitxer executable. Poden venir en una carpeta amb el seu instal·lador (set up) o amb la icona del programa	

Arxius de sistema

Imprescindibles per al funcionament de qualsevol sistema operatiu, són específics per a cadascun d'ells. L'usuari no els ha d'editar ni moure a una altra carpeta.

Per seguretat s'hi troben ocults i, si es volen veure, s'ha de donar una ordre específica a l'ordinador.

COM VISUALITZAR I BUSCAR ARXIUS

Visualitza un arxiu

Existeixen dues formes de visualitzar els arxius i les carpetes a l'ordinador: (Fig. 3.2)

1. Al menú **Veure**.
2. A la icona respectiva.

Les opcions són les següents:

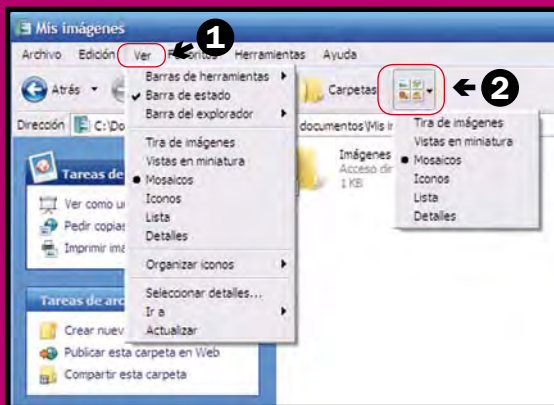
- ▶ **Vistes en miniatura:** mostra la imatge del que hi ha dintre dels arxius.
- ▶ **Mosaic:** s'indiquen les carpetes i els arxius amb el nom en quatre columnes.
- ▶ **Icones:** es veuen les representacions d'arxius i carpetes.
- ▶ **Llista:** apareixen en columnes.
- ▶ **Detalls:** s'observa el tipus d'arxiu i la data de creació.

Visualitza les extensions d'un arxiu

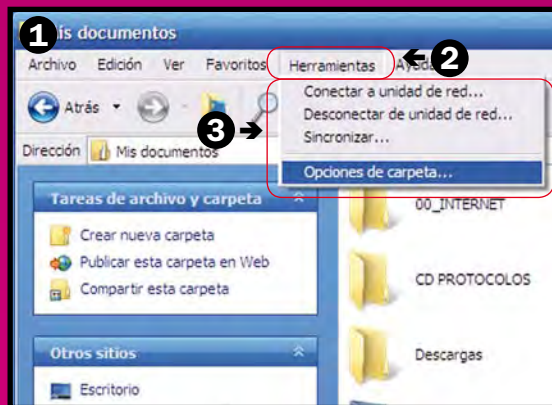
En general, els arxius exhibeixen la seva icona i el seu nom, però no apareix l'extensió. Per exemple, a l'arxiu «Document» creat per *Microsoft Word*, no es veu l'extensió **.doc**. Per poder visualitzar-la, segueix aquests passos:

1. Observa la finestra.
2. Prem a **Eines**.
3. Fes clic a **Opcions de carpeta**. (Fig. 3.3)
4. Selecciona **Veure**. (Fig. 3.4)
5. Activa **Tipus d'Arxiu**. Allà veuràs les extensions de cada arxiu.

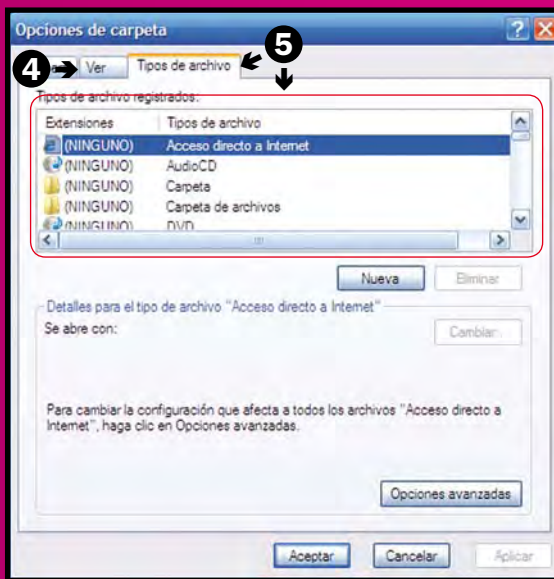
Si desitges que sempre apareguin les extensions dels arxius, has de seguir els passos següents: (Fig. 3.5)

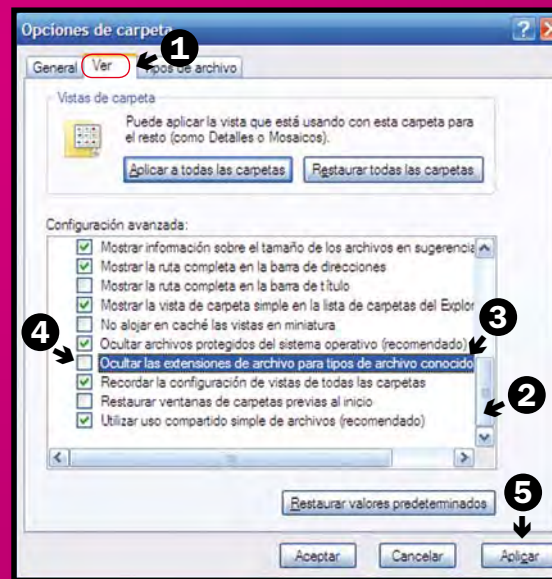
Tornar al text **Fig. 3.2**

Tornar al text **Fig. 3.3**

Tornar al text **Fig. 3.4**

Tornar al text **Fig. 3.5**

1. Vés a **Opcions de carpeta** i prem **Veure**.
2. Baixa la barra de tasques fins al final.
3. Busca **Ocultar les extensions d'arxiu per a tipus d'arxiu conegut** (la quarta des de baix).
4. **Desselecciona** la casella fent un clic a sobre.
5. Prem **Aplicar** i després **Acceptar**.

Com trobar un arxiu temporal?

Moltes vegades perdem arxius descarregats des d'Internet perquè no els guardem en una unitat de disc determinada. En la majoria dels casos, aquests arxius queden guardats a la carpeta de Temporals. Per a recuperar-los, segueix els següents passos: INICI → EL MEU PC o Equip → (C:) → Windows → Temp.

Busca un arxiu amb l'Explorador de Windows

Quan s'utilitzen molts arxius i es disposa de diverses carpetes, es pot fer una exploració. L'Explorador és un esquema de les carpetes i subcarpetes que hi ha a l'ordinador; és molt útil per orientar-se

amb el contingut. Segueix aquests passos: (Fig. 3.6)

1. Prem el botó d'**Inici**.
2. Selecciona **Tots els programes**.
3. Desplaça't fins a **Accessoris**.
4. Fes clic sobre l'**Explorador de Windows**.
5. Apareixerà la finestra de l'explorador. (Fig. 3.7)

Allà veuràs dues columnes:

Esquerra: mostra les diverses carpetes i subcarpetes de l'ordinador.

Dreta: mostra el contingut de qualsevol de les carpetes de la columna esquerra a les quals s'hagi fet clic.

L'eina permet veure en una filera tot el contingut i obrir o tancar carpetes fent un clic als símbols + i -. D'aquesta manera, es poden plegar o desplegar les carpetes i veure'n el contingut. La finestra de l'Explorador mostra altres detalls del sistema i ofereix la possibilitat de realitzar algunes altres tasques.

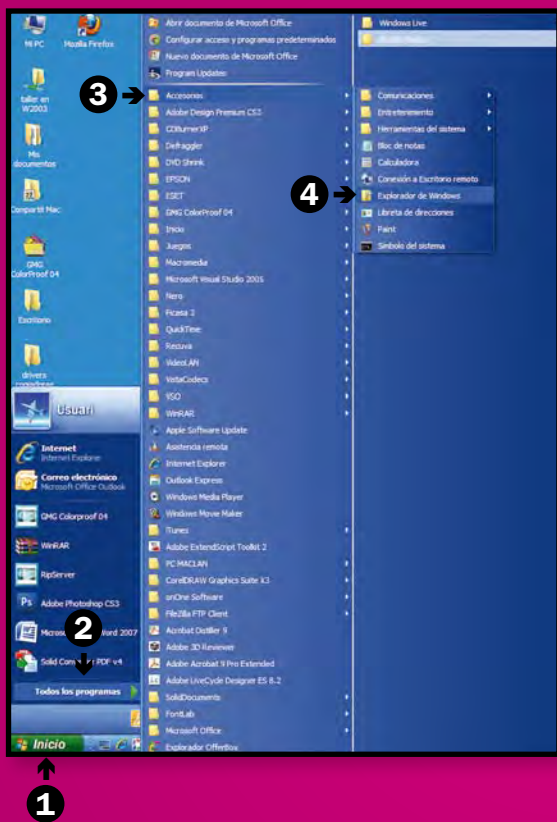
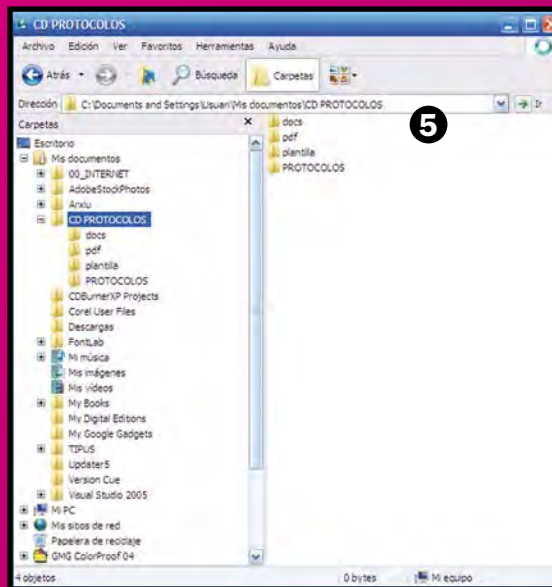

Fig. 3.6
Tornar al text

Tornar al text **Fig. 3.7**

Tasques del sistema

 Mostrar o ocultar continguts d'una carpeta

 Inserir o eliminar programes

 Buscar arxius o carpetes
Escull l'opció **Tots els arxius o carpetes** i escriu el nom de l'arxiu que busques

Tasques d'arxius i carpetes

 Canviar el nom d'una carpeta

 Moure carpetes

 Copiar carpetes

 Compartir carpetes

 Enviar per correu electrònic arxius de la carpeta

 Suprimir carpetes

COMPRIEIX UN ARXIU

Estalvia espai en el teu ordinador

Si afegeixes programes o arxius al teu ordinador, especialment si són de so, imatge o vídeo de molt pes, el disc dur perd capacitat per treballar de forma òptima. Una solució per utilitzar eficientment l'espai és comprimir els arxius. La compressió disminueix l'espai d'un arxiu, la qual cosa és molt útil per enviar-los a través del correu electrònic, doncs estalvies temps i no satures la bústia del destinatari. A més, és una forma fàcil de transportar els arxius en un USB o amb qualsevol altre mitjà.

Dades útils:

No perden qualitat

Les fotos, vídeos o els altres arxius comprimits no perden qualitat. Només ocupen menys espai. Per visualitzar els arxius en el seu format original n'hi ha prou amb descomprimir-los.

Què és comprimir i descomprimir?

Comprimir és reduir la grandària o «pes» dels arxius. La unitat de mesura dels arxius és el *byte*, per tant, un arxiu comprimit té menys *bytes*.

El procés invers, o sigui, recuperar el format i pes original dels arxius es diu *descomprimir*. Per realitzar ambdós processos es requereix un programa o programari compressor (veure pàgina 26).

Unitats de mesura dels arxius

Què és zipejar?

El format de compressió més conegut és el ZIP, desenvolupat per Phil Katz en els anys 80. Per això, el procés de comprimir un arxiu es denomina comu-

nament «zipejar», encara que es realitzi amb altre format o programa.

Existeixen altres unitats superiors, com el *terabyte*, el *petabyte* o el *hexabyte* que encara no són utilitzades en l'àmbit domèstic.

Bit (b) = unitat més petita
 Byte (B) = 8 bits
 KiloByte (KB) = 1024 bytes
 MegaByte (MB) = 1024 kilobytes
 GygaByte (GB) = 1024 megabytes

Com treballa un compressor?

Un compressor utilitza equacions matemàtiques complexes que busquen patrons que es repeteixen a les dades i les reemplaça amb codis més petits que ocupen menor espai en l'ordinador. Per exemple, un arxiu que contingui la informació AAABBCCC es transformarà en A3B2C3, ocupant menys caràcters i espai.

Programes compressors

Alguns dels programes de compressió o compressors més populars són: *EasyZip*, *WinZip*, *WinRar*, *7-Zip*, *ZipGenius* i *Filzip*. (Tots tenen versions d'avaluació per descarregar-los de forma gratuïta o amb versió de pagament. Estan disponibles en castellà i català).

Dos dels més utilitzats tant en l'àmbit domèstic com el professional són *WinZip* i *WinRAR*, els quals ofereixen possibilitats de descompressió i compressió a més d'altres funcions, com la de veure els arxius comprimits dins d'un fitxer abans de descomprimir-los, extreure'ls d'un en un, o només els que interessin.

Aquests programes modifiquen el format original dels arxius canviant-los a MPEG, JPEG o GIF per a imatges, CELP per a la veu i ZIP, ARJ, LZH per a arxius de text.

Per aprendre a descarregar un compressor, passa a la pàgina 31.

Programa	Icona	Característiques
WinZip		És el més conegut. Es poden descarregar versions de prova i comprar en l'enllaç www.winzip.com
WinRAR		Disponible en tots els idiomes. Inclou un explorador integrat que facilita la compressió i la visualització dels arxius comprimits per descomprimir-los a poc a poc. Trobaràs versions gratuïtes i de pagament a www.winrar.es
7zip		De franc i molt senzill, disposa d'un panell doble d'explorador de fitxers i algunes opcions bàsiques de configuració. Pots descarregar-lo a www.7-zip.softonic.com
F		De descàrrega gratuïta. S'ofereix en molts idiomes, entre d'altres el castellà. Comprimeix 15 formats diferents. Es troba al web www.filzip.com
Izarc		De descàrrega gratuïta, està en molts idiomes. És molt fàcil de configurar i ofereix eines extres per a diferents tasques. Descarrega'l a www.izarc.org

Com comprimir arxius

Independentment del programa que utilitzis per comprimir, el procés és exactament el mateix que et mostrem a continuació. Per fer aquesta pràctica utilitzarem el programa *WinRAR*.

1. Tria la carpeta o l'arxiu que desitges comprimir. Si has de treballar amb més d'un arxiu, selecciona'ls plegats: prem a sobre mantenint pressionada la tecla **Ctrl** del teclat. (Fig. 3.8)
2. Fes clic amb el botó dret sobre els arxius o carpetes seleccionades.
3. Apareixerà un menú. Prem sobre el programa compressor, en aquest cas, *WinRAR*. (Fig. 3.9)

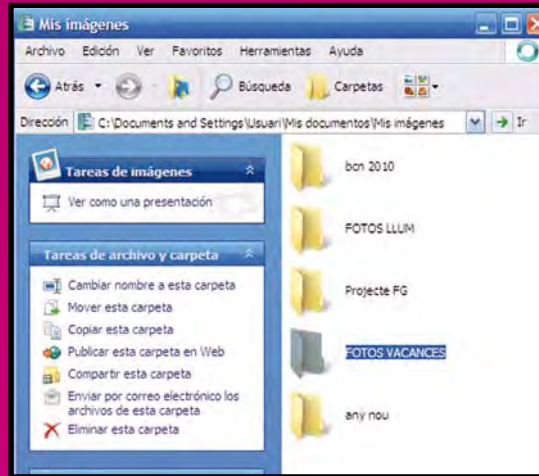

Fig. 3.8 Tornar al text

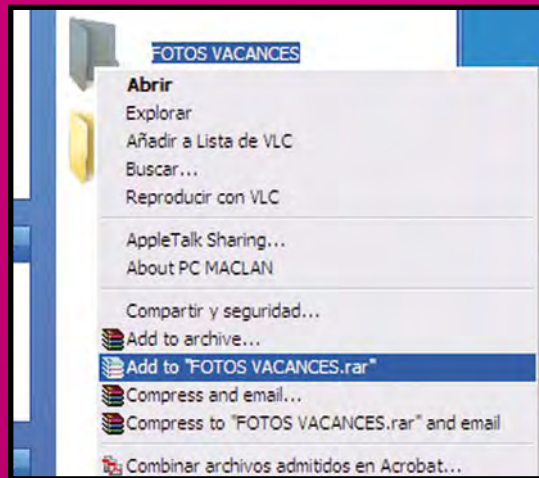

Fig. 3.9 Tornar al text

4. La primera vegada que comprimeixes un arxiu tria la segona opció: **Afegir a «nom de l'arxiu».rar.**
5. Quan utilitzis aquesta opció, es crearà un nou arxiu comprimit a la mateixa unitat de disc i amb el mateix nom que l'original però amb extensió **.rar.**

Com descomprimir arxius

Tal com has fet al procés de comprimir, i amb independència del programa que utilitzis per descomprimir, el procés és exactament el mateix que el mostrat a continuació. Per a aquesta pràctica utilitzarem el programa *Filzip*.

1. Selecciona l'arxiu comprimit que desitges descomprimir prement sobre ell.
2. Prem el botó dret. Apareixerà un menú contextual que conté les opcions que veus a la [Fig. 3.10](#).

3. L'opció més senzilla és seleccionar **Extreure aquí**, ja que el programa automàticament ens descomprimirà l'arxiu a la carpeta on estiguem.

Consell:

Eliminar l'original o el comprimit

Al comprimir un arxiu, estàs creant un nou arxiu que pesa menys que l'original però que, d'igual forma, suma pes al teu ordinador. Per tant, has d'escollir entre un dels dos. A més, si no elimines l'original, quan intentis descomprimir el seu símil comprimit, és possible que el sistema no t'ho permeti. Això succeeix perquè el programa no entén quin vols descomprimir si encara existeix l'original al costat. Aquesta operació implicaria crear un arxiu bessó amb el mateix pes que l'original.

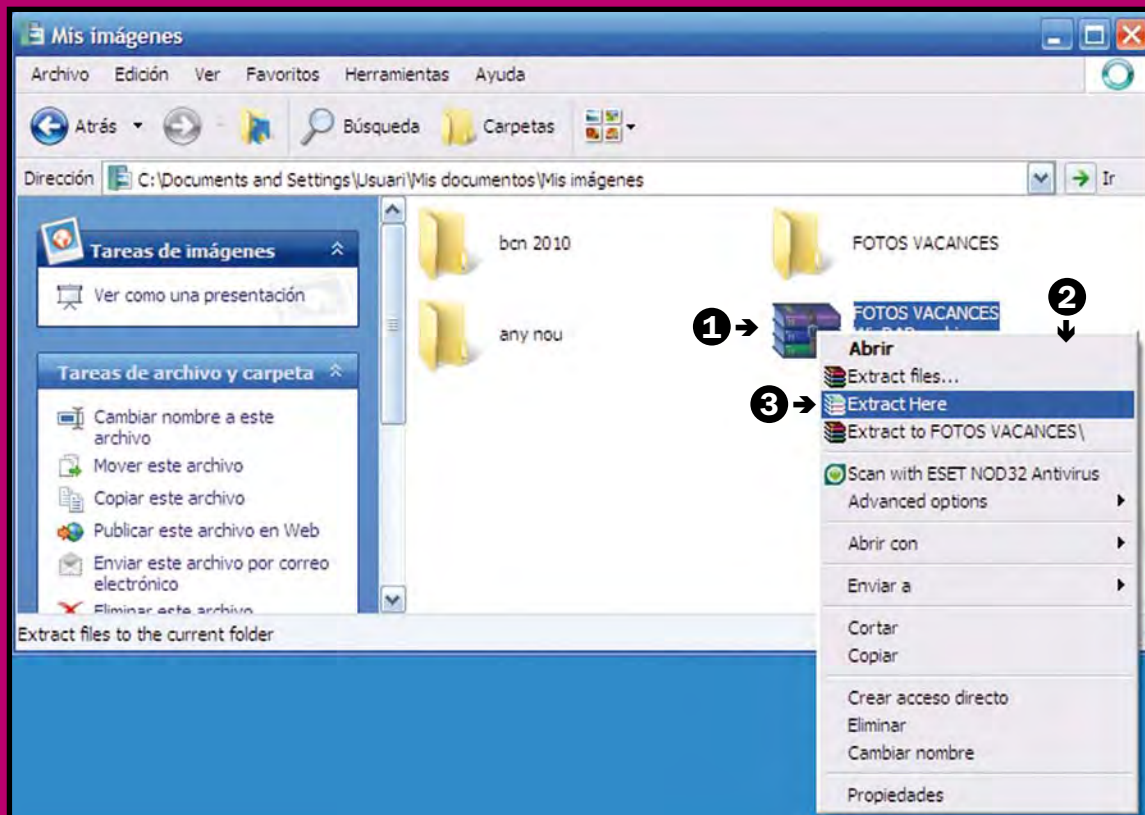

Fig. 3.10 Tornar al text

DESCARREGA PROGRAMES I ARXIUS

Obté informació des d'Internet

Ja no és necessari comprar un programa antivirus ni tampoc un programa de retoc de fotografies o un processador de text. Tots es poden obtenir des d'Internet de forma gratuïta. Com? Descarregant-los. I el mateix passa amb molts arxius útils per fer la Declaració de la Renda i altres tràmits o gestions. Existeixen tres formes principals de descarregar un programa o arxiu: des de la seva pàgina principal, des d'una pàgina externa que funcioni com a proveïdora o a través d'una recerca feta a la xarxa.

Dades útils: Baixar o Download

*Quan vulguis baixar un arxiu o programa sempre has de buscar la paraula: **DESCARREGAR**. També solen utilitzar-se les paraules «**Baixar**» o «**Download**» que signifiquen el mateix.*

Què és descarregar?

Una descàrrega consisteix en obtenir arxius o programes que es troben a Internet, és a dir, en ordinadors o servidors, per des-los i després instal·lar-los en un ordinador. És una manera còmoda i útil d'accedir a continguts, recursos i eines tant gratuïtes com de pagament.

Què podem descarregar?

- ▶ Programes.
- ▶ Música, vídeos, pel·lícules, fotos i imatges.
- ▶ Controladors per a dispositius de l'ordinador (*drivers*).
- ▶ Tutorials, manuals i altres materials formatius.

- ▶ Documentació per a tràmits (per exemple: impresos per a la declaració de la renda, currículums, etc.).
- ▶ Textos: llibres en format PDF.

Quins tipus de descàrregues hi ha a la xarxa?

De pagament

En general els pagaments dels programes es realitzen amb targeta de crèdit, encara que també existeixen altres possibilitats. L'avantatge de comprar a través d'Internet és que no necessitem desplaçar-nos a una botiga per adquirir el que necessitem.

Gratuïts

Shareware

En anglès, *to share* significa «compartir». Els programes d'aquesta mena poden descarregar-se i s'utilitzen lliurement durant un temps limitat (30 dies, més o menys). Després s'ha de pagar per seguir utilitzant-los. També se'ls coneix com a *demos* (demostracions gratuïtes).

Exemples: La gravadora de CD *Nero Burning* (www.nero.com) o el potent antivirus *Nod32* (<http://www.eset.es/>).

Freeware

A diferència dels altres, són programes de lliure distribució. Les empreses guanyen amb la publicitat del producte i ofereixen versions millorades de pagament. Tots tenen tres característiques: són petits, útils i gratuïts.

Exemples: *Winamp*, que és un reproductor de so (www.winamp.com) o *Adobe Acrobat*, lector de documents en format PDF (www.adobe.es).

Warez

Còpies pirates de programes o bé versions de programari protegides, de les quals s'ha retirat il·legalment la protecció. Algunes són creades per «hackers». A vegades mostren continguts pornogràfics i poden infectar el nostre ordinador amb virus i publicitat no desitjada. Existeixen portals en els quals es poden descarregar aquest tipus de programes però sense seguretat (<http://www.warez-files.com/>).

Programari lliure

Aquests programes donen als usuaris llibertat per executar, copiar, distribuir, estudiar, canviar i millorar-lo, tot això gratuïtament. Permeten l'accés al seu codi font i la majoria de programes són creacions col·lectives. Exemples: jocs en *Lbreakout2*; compressió i descompressió d'arxius en <http://www.7-zip.org/>; el sistema operatiu *Linux* a <http://www.linux.org/>; o els programes d'ofimàtica de *Open Office* en <http://www.openoffice.org/>.

Compte amb els virus

Programes per a compartir arxius

*Una altra forma de descarregar arxius és a través de les aplicacions **Peer-to-peer** o **P2P** (Programes com Llauris, KazAA, eMule, LimeWire). El P2P és una comunicació bilateral de persona a persona o entre iguals a través de la xarxa. No hi ha un servidor central que faci d'intermediari entre els usuaris: les descàrregues es fan directament entre els ordinadors connectats formant una xarxa d'intercanvi de fitxers. El problema és que aquest trànsit constant d'arxius és una font important de **transmissió de virus**.*

Abans de descarregar: drets d'ús, virus i espai

És un delictes descarregar fitxers o arxius des d'Internet?

Descarregar gratuïtament arxius de música, textos, imatges i programari protegits per drets d'autor, sense el consentiment dels seus creadors, es considera un acte contra la propietat intel·lectual.

És un delictes utilitzar les xarxes Peer to peer (P2P)?

L'ús de les xarxes P2P no és un delictes. Només ho és si es descarreguen materials protegits per lleis de propietat intel·lectual.

Què és la còpia privada?

Amb aquest nom es coneix una forma de còpia legal d'una obra que no necessita l'autorització del seu creador per reproduir-la per a ús privat, sempre que no sigui objecte d'utilització col·lectiva ni lucrativa. Per tant, és un dret establert pel legislador que limita la capacitat de l'autor per autoritzar la reproducció de la seva obra.

Un risc en les descàrregues: els virus

Les descàrregues d'arxius es realitzen des d'un servidor extern o bé, des d'un altre ordinador. Aquest trànsit d'informació a la xarxa augmenta el risc de contreure virus. Per això, quan descarreguem arxius o programes és necessari tenir un programa antivirus instal·lat a l'ordinador per protegir-lo.

Els antivirus són programes que, de manera automàtica, detecten la presència d'un virus i el destrueixen abans que infecti l'ordinador. També poden «netejar» un ordinador ja infectat per un virus i, en alguns casos, reparar els arxius fets malbé. Entre els antivirus més coneguts trobem *McAfee*, *Norton*, *Symantec* i *Panda*.

Per a més informació sobre els virus i com combatre'ls, consulta la guia *Seguretat* d'aquesta col·lecció.

Què són els virus?

Són programes maliciosos que es poden autoreproduir. Intenten ocultar la seva presència fins al moment de la seva execució i alteren el comportament i rendiment de l'ordinador.

Revisa l'espai disponible en el teu ordinador

Un programa pot «pesar» poc, és a dir, ocupar poca memòria de l'ordinador, o bé ser tan gran que saturi el sistema operatiu. Així, abans de descarregar un arxiu o programa, has de saber quanta memòria hi ha disponible en el disc dur.

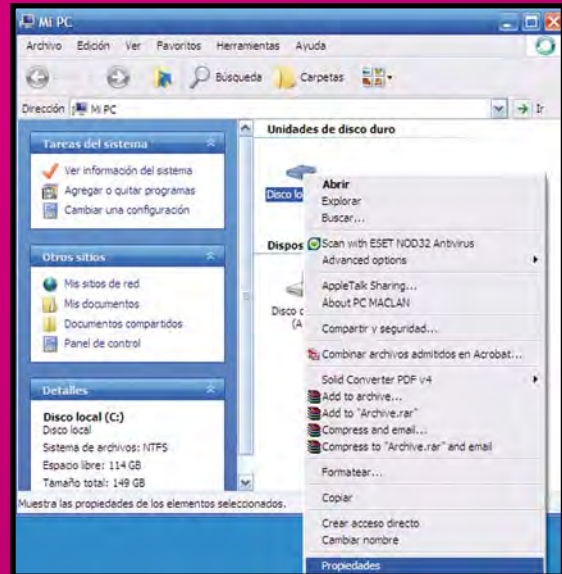
Per a això, segueix els passos següents.

1. Selecciona la icona **El meu PC o El meu equip**. Pot estar en l'escriptori o en el botó d'**Inici** de la barra de tasques. (Fig. 3.11)
2. A continuació, fes clic amb el botó dret del ratolí sobre la icona del disc Local (**C:**), el qual representa la memòria del disc dur de l'ordinador. (Fig. 3.12)
3. Hi apareixerà un quadre que indica l'espai utilitzat (color blau) i l'espai disponible (color rosa). Verifica que el programa o arxiu que vulguis descarregar deixi espai disponible en la memòria. Presta atenció, ja que és fàcil confondre's amb les unitats de mesura dels arxius (revisa la pàgina 26 d'aquesta guia). (Fig. 3.13)

Fig. 3.11

[Tornar al text](#)

[Tornar al text](#) **Fig. 3.12**

Com descarregar un arxiu

Existeixen tres formes principals de descarregar un arxiu: des de la pàgina oficial que proporcioni l'arxiu o programa; des d'una pàgina de descàrregues en general i, buscant-lo per la xarxa. A continuació trobaràs els processos dels dos primers mecanismes, i observaràs els punts clau per descarregar qualsevol informació des d'Internet.

Descàrrega des d'una pàgina web oficial

En el cas que sàpigues l'adreça web oficial del programa o del lloc on s'allotja l'arxiu, escriu-la directament a la barra d'adreces d'Internet. Si no, hauràs de buscar-la amb un motor de recerca com *Google*. L'exemple pas a pas el realitzarem amb el programari lliure *Mozilla Firefox*.

1. Escriu a la **barra de navegació** l'adreça d'un motor de recerca, per exemple www.google.es.
2. A continuació, tecleja el nom del programa a la barra de recerca (en aquest cas *Mozilla Firefox*). Si vols, pots realitzar la recerca en espanyol o en l'idioma que prefereixis. (Fig. 3.14)
3. Prem sobre l'enllaç que es refereixi de forma més directa al programa que estàs buscant.
4. Hi apareixerà la pàgina principal del programa. Fes clic al botó **Descarregar**. (Fig. 3.15)
5. S'obrirà un quadre de text. Prem sobre el botó **Guardar arxiu** (és un arxiu .exe). (Fig. 3.16)
6. Segons el sistema operatiu, la icona de l'instal·lador estarà a la carpeta de descàrregues o bé a l'escriptori. Prem dues vegades sobre ella.
7. Apareixerà un quadre de diàleg en el qual et pregunten si estàs segur que desitges executar el programa. Prem **Executar**.
9. Després d'uns segons, s'instal·larà el programa a l'ordinador.
10. En el cas del programa *Mozilla Firefox* i altres, es desplegarà un assistent d'instal·lació. Prem **Següent** en cadascuna de les finestres consecutives. (Fig. 3.17)
11. A l'última finestra, hi apareixerà l'opció **Finalitzar**. Fes-hi clic. El programa estarà complet en el teu ordinador. (Fig. 3.18)

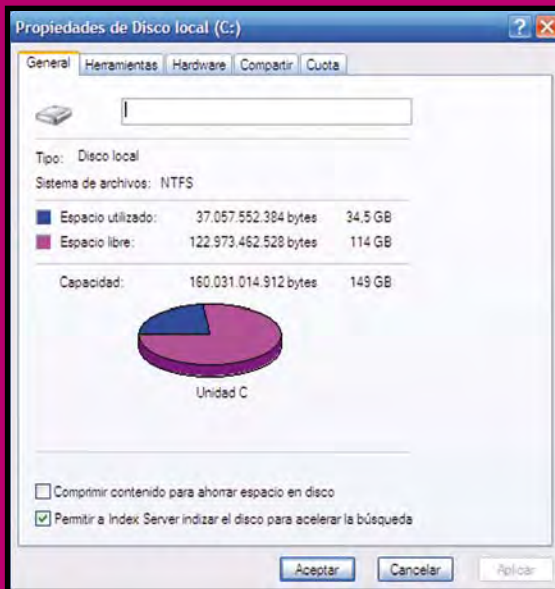

Fig. 3.13

Tornar al text

Tornar al text Fig. 3.14

Fig. 3.15 Tornar al text

Fig. 3.16 Tornar al text

[Tornar al text](#) **Fig. 3.17**

[Tornar al text](#) **Fig. 3.18**

Des d'un lloc de descàrregues

Si, per exemple, estàs buscant un antivirus o un programa compressor i no coneixes el nom exacte del programari, una bona opció és utilitzar un motor de recerca o acudir a un lloc de descàrregues. Alguns d'aquests són www.softonic.com i www.download.com o també podries provar a www.descargas.terra.es.

Com funcionen?

Aquests llocs compten amb dos mecanismes per buscar un programa o programari: un menú de categories i un cercador, com a l'exemple que veurem a la pàgina web de *Softonic*.

Practica amb el segon exemple buscant el compressor *WinRAR*. El primer que faràs és escriure l'adreça de *Softonic* a la barra de navegació: www.softonic.com. Després, segueix els següents passos:

1. Escriu el nom genèric del programa a la barra de recerca (en aquest cas, *Winrar*) i prem **Buscar**. (Fig. 3.19)
2. El lloc et mostra el programa en qüestió a més d'altres semblants. Revisa'n les opcions. Fixa't en les característi-

ques, l'idioma, el pes, la llicència (si és de franc, de pagament o en avaluació), a més de la qualificació dels usuaris. Si en vols veure més detalls o conèixer les opinions d'altres usuaris, fes clic sobre el nom del programa. (Fig. 3.20)

3. Analitza l'espai del teu ordinador i llegeix les opinions dels experts que apareixen en aquesta pàgina. Si tot està en ordre, selecciona **Descarregar**. (Fig. 3.21)
4. En el cas de *Softonic*, tens tres opcions: amb un SMS, pagant o de forma gratuïta. Cadascuna té les seves característiques. Llegeix-les amb atenció i tria la que s'acomodi a les teves necessitats. Després, fes clic a **Descarregar**.
5. El procés començarà automàticament. Hi apareixerà el següent quadre de text. Tens dues opcions: **desar** o **executar**. Selecciona la que consideris més adient. (Fig. 3.22)

Diferències en les descàrregues:

Desar o executar?

*En moltes ocasions quan descarreguem un programa o arxiu apareixerà un quadre de text que ens fa la següent pregunta **Desar o Executar?** Escull d'acord a les teves necessitats:*

Tornar al text **Fig. 3.19**

Tornar al text **Fig. 3.20**

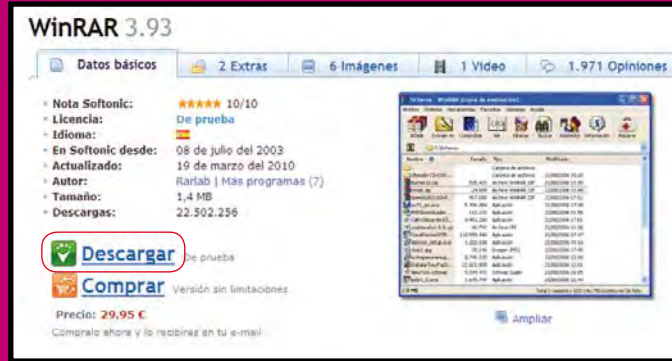

Fig. 3.21 Tornar al text

Fig. 3.22 Tornar al text

EXECUTAR: significa que el programa funcionarà des d'Internet i que només s'allotjarà en la memòria temporal de l'ordinador. Per tant, quan apagueu l'ordinador, el programa desapareixerà. És una opció còmoda per a provar un programa sense utilitzar memòria del disc dur.

DESAR: significa que el programari es desarà en el disc dur de l'ordinador, utilitzant memòria de llarg termini. És convenient per a programes que es requereixen diàriament, com els antivirus. Sol ser també el primer pas d'instal·lació d'un programa, doncs, després apareixerà igualment una finestra que ens preguntarà si desitgem Executar aquest programa i hauràs d'acceptar.

Com desinstal·lar un programa

Tan important com la instal·lació és la desinstal·lació dels programes que ja no t'interessen. Cal esborrar totes les aplicacions que ja no fem servir perquè no ocupin espai en el disc dur.

Segueix els passos següents:

1. Prem el botó d'**Inici**.
2. Busca l'opció **Panell de control**. En alguns casos, hauràs d'ingressar primer a l'apartat de **Configuració**. (Fig. 3.23)
3. Fes clic a **Instal·lar i desinstal·lar programes** (en alguns casos, apareix aquesta opció com **Agregar o treure programes**).
4. S'hi desplegarà una finestra amb tots els programes allotjats en el disc dur. Identifica el que ja no necessites. (Fig. 3.24)
5. Selecciona el programa en qüestió.
6. Prem sobre l'opció **Desinstal·lar**.
7. A continuació, tria **Acceptar**.

Esborrar l'ícona no és suficient

Molts usuaris creuen que per eliminar un programa n'hi ha prou amb esborrar l'ícona d'aquest de l'Escriptori. Greu error. És necessari realitzar aquesta sèrie de passos, en cas contrari, el programa seguirà allotjat en el disc dur.

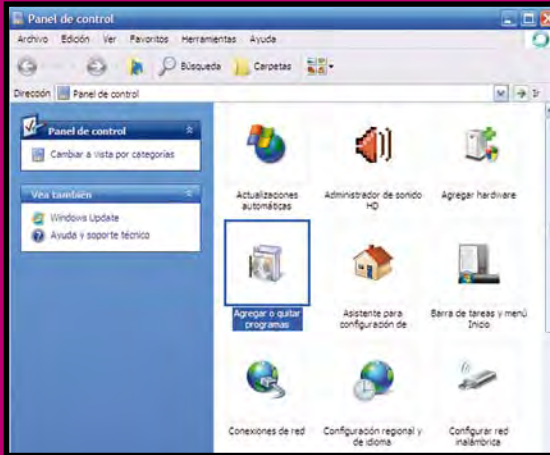

Fig. 3.23 Tornar al text

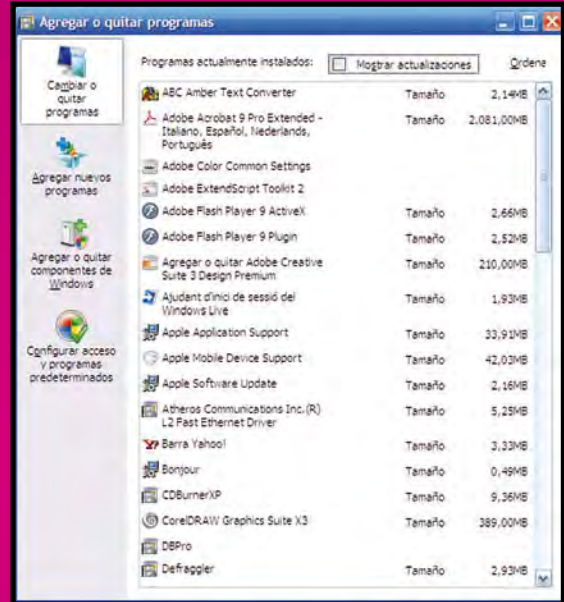

Fig. 3.24 Tornar al text

PER AMPLIAR...

Si vols aprofundir més en el tema i obtenir-ne més informació, t'animem a consultar les següents referències.

Què és un arxiu?

- ▶ Abcdatos. Guía de uso del explorador de Windows (<http://www.abcdatos.com/tutoriales/tutorial/I3401.html>).
- ▶ File extensions. Buscador de extensiones de archivos en inglés (<http://www.file-extensions.org/>).
- ▶ Hispazone. Tipos de archivos y sus extensiones (<http://www.hispazone.com/Articulo/91/Los-archivos:tipos-extensiones-y-programas-para-su-uso.html>).
- ▶ Mailxmail. Curso de informática para principiantes (<http://www.mailxmail.com/curso-informatica-principiantes>).

Comprimeix i descomprimeix arxius

- ▶ Abcdatos. Tutoriales de programas compresores (<http://www.abcdatos.com/programas/compresores.html>).

- ▶ Bloc Vinagre Asesino (<http://www.vinagreasesino.com/articulos/los-compresores-descompresores-que-son-para-que-sirve-y-que-compresor-de-archivos-elegir.php>).
- ▶ Cursos aprendo en casa (<http://cursos.aprendoencasa.com/index.php/2008/04/21/comprimir-archivo-con-winar>).
- ▶ Programas gratis (www.programas-gratis.net/descargar-bajar/programas-comprimir).

Descarrega arxius i programes des d'Internet

- ▶ Bajenlo (www.bajenlo.com).
- ▶ Descargas (www.descargas.org).
- ▶ Download (www.download.com).
- ▶ Itexpresso (www.itexpresso.es).
- ▶ Portal programas (www.portalprogramas.com).
- ▶ Softcatalà (www.softcatala.org).
- ▶ Softdownload.org (www.softdownload.org).
- ▶ Softonic (www.softonic.com).
- ▶ Terra (<http://descargas.terra.es>).
- ▶ Todo programas (www.todoprogramas.com).
- ▶ Up to down (www.uptodown.com).

Tots els *links* verificats a data 21 de gener de 2011

PER PRACTICAR...

En l'àmbit de les TIC, cal practicar sempre per assimilar els continguts estudiats. A continuació, et proposem diferents exercicis per reforçar els teus coneixements sobre els temes tractats en aquest material didàctic.

Activitat 01

Identifica i ordena els arxius del teu ordinador

Obre l'Explorador de Windows del teu ordinador i revisa quants tipus d'arxius hi ha. Ordena'ls en carpetes per temes. Segueix les instruccions de la pàgina 8.

A Mailxmail, hi trobaràs un manual de l'Explorador de Windows. Només cal que teclegis aquest enllaç: www.mailxmail.com/curso-informatica-principiantes.

Activitat 02

Reconeix les extensions de les teves fotografies

Accedeix a la carpeta on guardes les imatges i activa'n les extensions. Prem a **Veure** i **Opcions de carpeta**. Segueix les instruccions de la pàgina 14.

A Hispazone, pots consultar el tutorial *Los archivos: tipos, extensiones y programas para su uso* (www.hispazone.com/Articulo/37/Tipos-de-archivo-y-sus-extensiones.html).

Activitat 03

Revisa l'espai lliure del teu ordinador

Vés a **El meu PC** i revisa l'espai disponible de la unitat **C:** del teu ordinador. Segueix les instruccions de la pàgina 34.

Activitat 04

Descarrega el programa compressor Filzip

Accedeix al lloc de descarregues Softonic (www.softonic.com). Després, escriu *Filzip* en el motor de recerca i descarrega aquest programa compressor en el teu ordinador. Segueix les instruccions de la pàgina 35.

Activitat 05

Comprimeix les teves fotos

Busca una carpeta on guardis les fotos en el teu ordinador. Després comprimeix-les amb algun programa compressor. Revisa la diferència de pes entre la carpeta original i la comprimida. Segueix les instruccions de la pàgina 27.

Tots els *links* verificats a data 21 de gener de 2011.

Continguts elaborats per:

Amb el suport de:

impuls
impuls
impuls
projecte impuls

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball

Unió Europea
Fons social europeu
L'FSE inverteix en el teu futur

Ajuntament de Barcelona

Barcelon**a**ctiva